

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum creatio sit mutatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

cere, q̄ Deus pot̄ aliquid facere extra uniuersum tantum, uel t̄m̄ distans ab uniuerso, ita ante principium mundi non fuit aliquid t̄ps reale, sed imaginariū. Et in illo possibile est imaginari aliquid instans, in quo ultimo fuit non ens. Nec oportet q̄ inter ista duo instantia sit t̄ps medium, cum t̄ps verum & tempus imaginariū nō cōtinuentur.

A **XXI.** Dicendum, quod illud quod fit ex nihilo, simul fit & factum est: & si militer est in omnibus mutationibus momentaneis, simul enim aet̄ illuminatur, & illuminatus est. Ipsum enim factū esse in talibus dicitur fieri, secundum quod est in primo instanti in quo factum est. Vel potest dici, quod id, quod fit ex nihilo, dicitur fieri quando factum est non secundum motū, quod est ab vno termino in alterum, sed secundum effluxum ab agente in factum. Hæc enim duo in generatione naturali inueniuntur. Transitus de uno termino in alterum, & effluxus ab agente in factum, quorum alterum tantum proprie est in creatione.

A **XXII.** Dicendum, quod neque materia, neq̄ forma, neque accidens proprie dicuntur fieri, sed id quod, fit est res subsistens. Cum enim fieri terminetur ad esse, proprie ei conuenit fieri, cui conuenit per se esse, rei subsistenti. Unde neq̄ materia, neque forma, neque accidens proprie dicuntur creari: sed cōcreari. Proprie autem creatur res subsistens quæcumque fit: si tamen in hoc uis nō fiat. Tunc dicendum, q̄ materia prima habet similitudinem cum Deo in quantum participat de ente. Sicut n. lapis est similis Deo in quantum ens, licet non sit intellectus, sicut Deus; ita materia prima habet similitudinem cum Deo in quantum ens, non in quantum ens actus. Nam ens, cōmune est quodammodo potentie & actui.

Et sic etiam patet r̄sio ad 13. Nam proprie loquendo materia non habet ideam, sed compositū, cum idea sit forma factiua. Potest tamen dici esse aliquam ideam materia, secundum quod materia aliquo modo diuinam essentiam imitat.

A **XXIII.** Dicendum, quod nō oportet si duarum creaturarum est aliqua dignior, quod minus digna habeat aliquam imperfectionem. Nam imperfectio designat carentiam alicuius, quod natū est haberi: uel debet haberi: unde & in gloria quamis unius sanctorum alium ex eodem, nullus tamen imperfectus erit. Si tamē aliqua imperfectio in creaturis sit, non oportet quod sit ex Deo, neque ex materia: sed in quantum creatura est ex nihilo.

A **XXIV.** Dicendum, quod ex nihilo dicitur aliquid fieri, sicut ex opposito secundum unum sensum superius expositum. Nec tamen oportet quod ex ente unius generis fiat ens alterius generis: sicut ex colore & figura. ens enim & non ens non possunt esse simul: calor autem & figura simul esse possunt. Id autem ex quo aliquid fit, debet esse in contingens ei quod fit, ut dicitur in Physicis: quod non contingat simul esse.

A **XXV.** Dicendum, quod si ly. ex. nominet causam, non fit aliquid ex opposito nisi per accidens, ratione scilicet subiecti. Si uero nominet ordinē, tunc fit aliquid ex opposito etiam per se. Unde & creatio dicitur principium esse hendi, sed non essendi: hoc autem modo dicitur aliquid fieri ex nihilo, ut prius dictum est.

A **XXVI.** Dicendum, quod Deus simul dans esse, producit id quod esse recipit. Et sic non oportet quod agat ex aliquo principio.

ARTICVLVS II.

Primum creatio sit mutatio.

SECUNDO queritur, utrum creatio sit mutatio. Et uidetur quod sic. Mutatio enim secundum nomen suum designat hoc esse post hoc, ut patet in Physicorum. Sed hoc habet creationem esse post non esse: ergo creatio est mutatio.

P **1.** Præter. Omne quod fit, fit aliquo modo ex non ente, quia quod fit, non fit. Sicut ergo se habet generatio secundum quam fit res secundum partē substantiæ suæ ad priuationem formæ, quæ est non esse secundum quid, ita se habet creatio, per quā fit secundum totam substantiam suam ad non esse simpliciter: sed priuatio proprie loquendo est terminus generationis: ergo & non esse simpliciter proprie loquendo est terminus creationis: & sic creatio proprie loquendo est mutatio.

P **2.** Præter. Quanto est maior distantia inter terminos, tanto maior est mutatio. Maior enim est mutatio de albo in nigrum, quam de albo in pallidū: sed plus distat non ens simpliciter ab ente, quam contrarium a contrario, uel non ens s̄m̄ quid ab ente: ergo cum transitus de contrario in contrarium, uel de non ente s̄m̄ quid in ens sit mutatio, multo magis transitus de non ente simpliciter factus ens quod est creatio, erit mutatio.

P **3.** Præter. Quod non similiter habet se nunc & prius, mutatur uel mouetur. Sed quod creatur non similiter se habet nunc & prius, quia prius erat simpliciter non ens, & postea fit ens: ergo quod creatur, mouetur uel mutatur.

P **4.** Præter. Illud quod exit de potentia in actum, mutatur. Sed quod creatur exit de potentia in actum, quia ante creationem erat tantum in potentia factientis, postea autem est in actu. ergo quod creatur, mouetur uel mutatur, ergo creatio est mutatio.

SED CONTRA. Species motus uel mutationis sunt sex secundum Philosophum in predicamentis: nulla autem earum est creatio, ut patet per singula inducenti: ergo creatio non est mutatio.

RESPON. Dicendum, q̄ in mutatione qualibet requiritur quod sit aliquid idem eōe utrique mutationis termino. Si enim termini mutationis oppositi in nullo eodem conuenirent, non posset uocari transitus ex uno in alterum. In nomine enim mutationis & transitus designatur aliquid idem, aliter se habere nunc & prius: & etiam ipsi mutationis termini nō sunt in contingentes: quod requiritur ad hoc ut sint mutationis termini, nisi in quantum referuntur ad idem. Nam duo contraria, si ad diuersa subiecta referantur, contingit simul esse. Quandoque ergo contingit, quod utriusque mutationis termino est unum commune subiectum actu existens: & tunc proprie est motus, sicut accidit in alteratione, & augmento & diminutione, & loci mutatione. Nam in omnibus his motibus subiectum unum & idem actu existens, de opposito in oppositum mutat. Quæ uero est idem commune subiectum utriusque termino, non quidem ens actu, sed ens in potentia tantum, sicut accidit in generatione & corruptione simpliciter. Formæ enim substantiæ & priuationis subiectū, est materia prima, quæ non est ens actu: unde nec generatio, nec corruptio proprie dicitur motus, sed mutationes quedam. Quandoque uero nō est aliquod subiectum commune, neque actu, neque potentia existens, sed est idem tempus cōtinuum, in cuius prima parte est unum oppositum, & in secunda aliud, ut cum dicimus hoc fieri ex hoc.

P. p. q. 45. ar. 2. ad 2.

C. ex. 7.

In post. s̄d. de Motu.

ni. 9. 9. 1. 1.

post

QVAEST. III. DE CREATIONE, ARTIC. III.

post hoc, sicut ex mane fit meridies. Sed hæc non proprie uocatur mutatio: sed per similitudinem, prout ipsum tempus imaginatur quasi subiectum eorum, quæ in tempore aguntur. In creatione autem, non est aliquid commune aliquo prædictorum modorum. Neque enim est aliquid commune subiectum actu existens, neque potentia. Tempus etiam non est idem, si loquamur de creatione uniuersi, nam ante mundum tempus non erat. Inuenitur tamen aliquod cõe subiectum esse sicut imaginatio tantum, prout si imaginatur unum tempus cõe dum mundus non erat, & postquam mundus in esse productus est. Sicut enim extra uniuersum non est aliqua realis magnitudo, possumus tamen eam imaginari: ita & ante principium mundi non fuit aliquod tempus, quamuis sit possibile ipsum imaginari. Et quantum ad hoc, creatio sicut ueritatem proprie loquendo, non habet rationem mutationis: sed solum sicut imaginatio, nem quandam, non proprie, sed similitudinariam.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod mutatio secundum suum nomen designat hoc esse post hoc, circa aliqd idem, ut prædictum est. Hoc autem in creatione non est.

In corp. ar.

AD SECVDVM dicendum, quod in generatione sicut quam sit aliquid secundum partem substantiam suam, est aliquid cõe subiectum priuationi & formæ & non est in actu existens. Et ideo sicut proprie ibi accipitur terminus, sic et & proprie accipitur ibi transitus, quod in creatione non est, ut dictum est.

In corp. ar.

AD TERTIVM dicendum, quod ubi est maior distantia terminorum, est maior mutatio, supposita identitate subiecti.

AD QVARTVM dicendum, quod id, quod non similiter se habet nunc & prius, mutatur, supposita consistentia subiecti, alias non ens simpliciter mutaretur, quia non ens simpliciter, non similiter se habet nunc & prius, neque dissimiliter. Oportet autem ad hoc quod sit mutatio, quod sit aliquid idem dissimiliter se habens nunc & prius.

AD QVINTVM dicendum, quod potentia passiva est subiectum mutationis, non autem actiua. Et ideo, quod exit de potentia passiva in actum, mutatur, non autem quod de potentia actiua exit. Et ideo non ualet obiectio.

ARTICVLVS III.

Utrum creatio sit aliquid realiter in creatura.

TERCIO queritur, utrum creatio sit aliquid realiter in creatura: & si est, quid sit. Et videtur quod non sit aliquid reale in creatura, ut enim dicitur in libro de Causis, Omne quod recipitur in aliquo, est in eo per modum recipientis: sed actio Dei creatis recipitur simpliciter in non ente, quia Deus creando ex nihilo aliquid facit, ergo creatio nihil reale ponit in creatura.

Propositio in fine.

¶ 2 Præter. Omne quod est in rerum natura, aut est creator, aut creatura: sed creatio non est creator, quia sic esset ab æterno, nec etiam creatura, quia aliqua creatione crearetur, quæ etiam creatio, aliqua creatione indigeret creari, & sic in infinitum, ergo creatio non est aliquid in rerum natura.

¶ 3 Præter. Omne quod est, uel est substantia, uel est accidens: sed creatio non est substantia, cum non sit neque materia, neque forma, neque compositum, ut de facili patere potest: nec etiam accidens, quia accidens sequitur suum subiectum: creatio autem est naturaliter prior creato, quod nullum sibi supponit subiectum, ergo creatio non est aliquid in rerum natura.

¶ 4 Præter. Sicut se habet generatio ad rem generatam, ita se habet creatio ad rem creatam: sed generationis subiectum non est res generata, sed magis terminus, subiectum uero eius est materia prima, ut dicitur in de generat. & corrupt. ergo nec subiectum creationis est res creata. Nec potest dici, quod subiectum eius sit aliqua materia, cum res creata non creetur ex aliqua materia, ergo creatio non habet subiectum aliud, & ita non est accidens. Constat autem, quod non est substantia, ergo non est aliquid in rerum natura.

Lib. r. text. 2. in fine.

¶ 5 Præter. Si creatio est aliquid in rerum natura, cum non sit mutatio, ut supra dictum est, maxime uideatur esse relatio: sed non est relatio, cum in nulla relationis specie contineri possit. Simpliciter enim non est, ex quo est relatio, ens simpliciter neque supponitur, neque æquatur, ergo creatio non est aliquid in rerum natura.

Ar. præcedi

¶ 6 Præter. Si creatio importet relationem entis creati ad Deum, a quo esse habet, cum ista relatio semper maneat in creatura, non solum quando incipit esse, sed quando res est, continue aliquid crearetur: quod uidetur absurdum, ergo creatio non est relatio, & sic idem quod prius.

¶ 7 Præter. Omnis relatio realiter in rebus existens, acquiritur ex aliquo, quod est diuersum ab ipsa relatione, sicut æqualitas a quantitate, & similitudo a qualitate. Si ergo creatio sit aliqua relatio in creatura realiter existens, oportet quod differat ab eo, ex quo acquiritur relatio. Hoc autem est, quod per creationem accipitur, sequitur ergo, quod ipsa creatio non sit per creationem accepta, & ita sequitur, quod sit aliquid increatum, quod est impossibile.

¶ 8 Præter. Omnis mutatio reducitur ad illud genus, ad quod terminatur, sicut alteratio ad qualitatem, & augmentum ad quantitatem. Et propter hoc dicitur in 3. Physi. quod sunt species entis, tot sunt species motus: sed creatio terminatur ad substantiam, nec tamen potest dici, quod sit in genere substantiæ, ut supra dictum est, ergo non uidetur, quod sit aliquid secundum rem.

Tex. 7.

In illo ar. ar. gum. 3.

SED CONTRA. Si creatio non est aliqua res, ergo nec aliquid realiter creatur. Hoc autem apparet esse falsum, ergo creatio aliquid est in rerum natura.

¶ 2 Præter. Ex hoc Deus est dñs creaturæ, quia eam creando in esse produxit: sed dñus est quod relatio realiter in creatura existens, ergo multo fortius creatio: RESPON. Dicendum, quod quidam dixerunt creationem aliquid esse in rerum natura medium inter creatorem, & creaturam. Et quia medium neutrum extremorum est, ideo sequebatur, quod creatio neque esset creator, neque creatura: sed hoc a magistris erroneum est iudicatum, cum omnis res quocumque modo existens non habeat esse, nisi a Deo, & sic est creatura. Et ideo alij dixerunt, quod ipsa creatio non ponit aliquid realiter ex parte creaturæ: sed hoc etiam uel inconueniens. Nam in omnibus quæ secundum respectum ad inuicem referuntur, quorum unum ab altero dependet, & non e conuerso, in eo quod ab altero dependet, relatio realiter inuenitur: in altero uero secundum rationem terminum, sicut patet in scientia, & scibili, ut dicit Phil. in 5. Metaph. Creatura autem secundum nomen refertur ad creatorem. Dependet autem creatura a creatore, & non e conuerso, sicut uel oportet, quod relatio, qua creatura ad creatorem refertur, sit realis: sed in Deo est relatio secundum rationem terminum. Et hoc expresse dicit Magister in 1. Sent. dist. 30. & ideo dicendum est, quod creatio potest sumi actiue, & passiuè. Si sumatur actiue, sic designat Dei actionem, quæ est eius essentia cum relatione ad creaturam, quæ

Vide 1. par. q. 45. ar. 45. 1. dist. 40. q. 1. ar. 1.

Tex. 20. lib. 5. & lib. 10. 40. 5.